

Beszélő írások

7. rész

Egy őrsi napló I.

A 2005-ben elhunyt K. Gy. hagyatékából eddig a napi életéről és politikáról szóló iratokat vallattuk. K. Gy. pedagógus volt, természetesen erről tanúskodó, és most „megszólaló” írások is fennmaradtak.

Az úttörő mozgalom – bár ma is létezik – keveset hallat magáról. Ha hírek jelennek meg róla, azok inkább a botrányokról szólnak. Ezek csak erősítik azt a torz képet, ami annyi mindenről kialakult (kialakítottak!) a rendszerváltást követően.

Az úttörő mozgalom egykor – mint annyi minden más az államszocializmusban – államilag irányított, az iskolákban kötelező mozgalom volt. Ez volt a legnagyobb baja, hiszen ami kötelező, óhatatlanul ellenszenvet kelthet. Ennél kisebb baja volt, hogy ideológiai töltést kapott, és erre a gyerekek kevésbé fogékonyak. Azért *kisebb* baj, mert ezt ügyesen meg lehetett kerülni.

Az 1946-ban alakult „úttörő” rendkívül jól szervezett mozgalom volt. A szervezet legkisebb sejtje az őr, ezek rajokat, a rajok pedig csapatokat alkottak. Mivel 5-8. osztályig mindenki úttörő volt, a rajok megegyeztek az osztályokkal, a csapatok az iskolák tanulóival. Vezetői az őrvezetők, rajvezetők és csapatvezetők voltak. Az 50-es években ezeket a posztokat gyerekek töltötték be (a csapatvezető csapatnácse-elnök, a rajvezető rajnácse-elnök néven). Miután ez nem működött, csak az őrvezetők maradtak gyerekek, a rajvezetők automatikusan az osztályfőnökök lettek, csapatonként (iskolánként) pedig – örakedvezménytel – egy csapatvezető tanár irányította az úttörőmunkát.

Az összetartozás érzését erősítette az egyenruha, amelyeket ünnepeken viseltek az úttörők: sötétkék szoknya/nadrág, jól szabott, tetszetős fehér úttörőing, háromszög alakú vörös nyakkendő, az 50-es években „ködvágó” sapka jelvénnel. (A sapka később elmaradt.) A jelvény egy stilizált zászló, rajta egy fiú és leányarc.

Legnagyobb ünnepe az úttörőavatás volt, ahol látványos külsőségek között fogadták úttörővé az ötödikeseket. (Az alsósok kisdobosok voltak.) Téved, aki mosolyog ezen, vagy azt gondolja, hogy a gyerekek és a tanárok ezt nem vették komolyan. Szép, érdelemgazdag, felemelő ünnepek voltak. Itt nem a politika dominált.

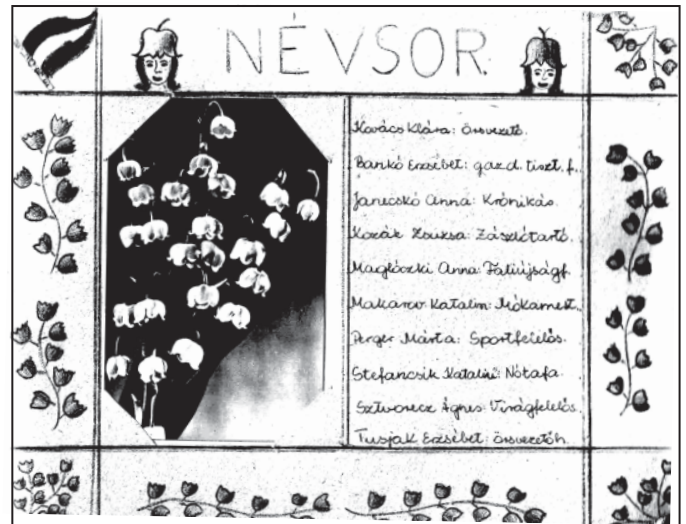
Az Úttörők Szövetsége az ország több helyén üdülőtáborot tartott fenn, ahova jutalom volt bejutni. A legismertebb táborok: Csillebérc és Zánka.

Az őröknek hetente kellett őrsi foglalkozásokat tartani, s a foglalkozásokról őrsi naplót vezettek – ha vezettek. Mint minden dolgot – önmagában akár jó vagy rossz – lehet jól és lehet rosszul csinálni. Így volt ez az őrsi naplókkal is. A rajvezetőktől (osztályfőnököktől) függött, nyűgnek tartották-e az egészet, és ráhagyták a gyerekekre, vagy komolyan vették, és inspirálták őket a napló igényes vezetésére.

A K. Gy. hagyatékában fennmaradt őrsi napló az utóbbiak közé tartozott. Az egykori 2. Sz. Általános Iskola (a volt Árvaház, jelenleg Fő Téri) VII. B osztályának Gyöngyvirág őrse vezette az

1963/64-es tanévben. Tagjai: Kovács Klára őrsevezető, Tusjak Erzsébet őrsevezető-helyettes, Bankó Erzsébet gazdasági felelős, Janecs-kó Anna krónikás, Kozák Zsuzsa zászlótartó, Maglóczki Anna fal-úság-felelős, Makarov Katalin mókamester, Perger Márta sportfelelős, Stefancsik Katalin nótafa, Szivorecz Agnes virágfelelős. Mindenkinek volt valami feladata, nem volt a tagok közt egyetlen Nemecek sem. A rajvezető (osztályfőnök) neve a naplóból nem derül ki, de egy régi bizonyítvány és a Szarvasi Krónika tanúsága szerint három évig Zsáky Istvánné volt, aki 1964. március 1-jétől az iskola igazgatója lett. Ekkor vette át az osztályt a közelmúltban elhunyt Szitó András. A 8. osztályt már Molnár Pál irányításával végezték. (Köszönet az adatokért a Szegeden élő Stefancsik Katalinnak.) A négy tanév (1961–1965) alatt három igazgató irányította az iskolát: Pataki István, Varga László, ill. Zsáky Istvánné. (Ő azután 25 éven át.) A csapatvezető Kovácsik Gábor volt. (Szarvasi Krónika 2003/17. szám 78. és 93., ill. 2004/18.szám 48. oldal.)

Az 1963-64-es tanév az úttörő mozgalomban az „Expedíció a jövőbe” akció éve volt. A központból különböző utakon „parancsok”, feladatok jöttek, ezeket kellett megoldaniuk a nevező őröknek. A „Gyöngyvirágok” beneveztek.

Naplójukat nem „kockás füzetbe” írták, hanem sodrott, fekete zsinórral összefűzött rajlapokból állították össze, így folyamatosan tudták bővíteni. A borítón színes betűkkel az őr neve és egy akvarell látható, stílszerűen: gyöngyvirág. A 2. lap jelzi a benevezés tényét. Megtudhatjuk, hogy a 2. Sz. Iskola csapatát Vak Bottyánról nevezték el. (Az is megérne egy kis kutatómunkát, miért épp’ róla.) A 3. lapon egy lelkesítő jelmondat áll, a 4. lap az őr tagjainak nevét őrízte meg. Ettől a laptól kezdve színes, virágdíszes keret fogja körbe a szöveget. Egy apróbetűs, szerény bejegyzés szerint az őrsi napló rajzait és a beírásokat Bankó Erzsébet készítette. (Érdekes lenne megtudni, ki milyen pályát futott be. Ez évben lesznek 58 évesek.)

A napló további lapjait és az őr tevékenységét az újság következő számaiból ismerhetik meg.

Kutas Ferenc